

Iz službe.

Končno je vendar le prišel tisti dan, na katerega je Hlodičev France tolikokrat mislil med vsem dolгим letom! — Kadar mu je delala živina na paši največ preglavice, da je v njem kípela jeza, takrat se je domislil tistega dne, in laže mu je bilo vselej. Če se mu je stožilo po domu in bi bil najrajši zapustil Rukinovo hišo ter jo pobrisal domov, takrat se je spomnil tistega dne — in ostal je še naprej pastir pri Rukinovih. Vedel je, da pride gotovo tisti trenotek, ko bo konec njegovih težav pri tej hiši, ko bo rekel „z Bogom“ in bo odšel domov k staršem, bratom in sestram. Sicer bo treba iti seveda zopet služiti, pa poiskal si bo boljšo hišo in bliže doma.

Ta srečni dan, na katerega tolikrat mislijo posli, je Šentjanževo, ko zapuščajo službe in gredo za nekaj dni domov. Samo štiri dni imajo svoje — od Šentjanževega pa do novega leta — v vsem dolgem letu. Takrat so sami svoji gospodarji cele štiri dni. Kdo bi si jih ne zaželel letih dni, če mora celo leto poslušati druge in prenašati neredko sitnost gospodinje in slabo voljo gospodarja! — Zlasti je pa pastir — kot najmlajši posel — često največji revež. Njemu lahko vsakdo ukazuje od gospodarja do slabotnega hlapčka, ki komaj streže živini. Komur se poljubi, ima pastirja za norca. Ali je potem čuda, če si tudi ubogi pastirček zaželi tistega dne, ko bode pospravil zaslužek celega leta v žep, povezal culico in jo odrinil k svojem? — —

No, končno je vendarle res prišlo Šentjanževo!

Sicer je tistega dne zavijala burja okrog oglov in se igrala z drobnim snegom; vendar se je zdel ta dan pastirju Francetu lepši kakor najlepši pomladanski dan, ko se poigrava vetrič z razcvetajočimi se cveticami na travnikih, in ko poje kukavica v mladozelenem gozdu.

Zjutraj je France še opravljajl živino. Nakrmil jo je, nastlal ji in jo napojil. Hitro mu je šlo delo izpod rok. Bil je dobre volje, da si je žvižgal in pel. Le nazadnje, ko je bilo že vse odpravljeno in je že zaprl hlev, se ga je hipoma polotila neka otožnost. Kakor bi bil nekaj pozabil, je zopet odprl hlev, pa vzel od vsakega živinčeta slovo. To je pogladil, ono potrepil z roko, tisto prijel za roge in ji rekel dobro besedo itd. In živina ga je gledala z velikimi brezizraznimi očmi. Francetu se je pa zdelo, da ga živina razume. Četudi ga je često jezila na paši, vendar mu je bilo mnogo boljše ondi nego doma, ko so nad njim kričali vsi domači. Na paši je bil pa on gospodar in je delal, kar je hotel. Dostikrat je le pri živinci pozabil na vse težave. — Ko se je tako poslovil od vsake živine, je kar samaobsebi izginila tudi tista otožnost.

Preoblekel se je v novo obleko in obul nove črevlje. Vse to si je zaslužil in je dobil ravno pred prazniki. Stare stvari pa je povezal v culico.

„Tako, zdaj pa grem,“ reče in stopi pred gospodarja, ki je sedel za mizo ter pušil tobak.

„Kaj že, France?“ Gospodarjev glas je bil nenavadno prijazen in mehek.

„I, pa počakaj, da boš še kôsil pri nas,“ de' gospodinja, ki je stopila ravnokar v hišo. Tudi njena govornica je bila vsa druga kakor med letom.

„Veste, daleč imam in ne morem čakati.“

„Ti pa prinesem malo kave, da boš imel vsaj kaj toplega v želodcu. Danes je itak precej mrzlo.“

France se je hotel zahvaliti tudi za kavo; a že je odšla gospodinja in se kmalu vrnila s skledico in z velikim kosom belega kruha.

France je sedel, jel in si mislil: „Lej, no; saj niso tako slabi ljudje, kakor sem mislil. Kako lepo in prijazno ravnajo z menoj, kakor bi bil njihov sin, ne pa pastir. Skoro grem malo težko od njih.“

Medtem je dal gospodar Francetu zaslužek na mizo, pa rekel: „Tu imaš, France, deset kron. Dobro jih spravi, da jih ne izgubiš. Deset kron so pa že oče vzeli poleti.“

Gospodar je že zavezoval mošnjiček in ga spravljaval v žep. Pa kakor bi se bil nečesa domislil, ga je zopet odprl ter porinil pred Franceta tri dvajsetice.

„Na, to imaš še povrhu, ker nisi bil napačen pastir.“

„Hvala lepa za vse; Bog vam povrni!“ odgovori France in spravi bankovec v mašno knjižico, dvajsetice pa v žep, ker ni imel denarnice.

„Pa ne bodite hudi, če sem vas kdaj razžalil ali razjezil.“

„Le priden bodi, kjerkoli boš! Pri nas bi še lahko ostal; tudi bi ti nekaj priboljšali. Pa če nočeš, kaj hočemo.“

„Z Bogom!“

Podal je vsem roko, zadel culico na ramo in odšel.

* * *

Zunaj je Franceta objela mrzla burja in mu vrgla drobnega snega v obraz. Pa on se ni dosti zmenil za to. Potisnil si je klobuk na oči in jo mahnil po stezi proti cesti. Imel je tri ure hoda do doma. No, malo mrzlo je bilo, a drugače se je šlo še prav dobro po cesti. Med potjo se pa človek že ugreje.

France jo je dobro rezal proti domu. Nobeno slovo ni lahko in tako je bilo tudi njemu nekam težko, ko se je poslavljaval od Rukinovih. Človek se privadi tudi strogim in sitnim ljudem, in ljudje se navadijo na človeka. Zato se je težko ločiti. A komaj je bil France na cesti, je že popolnoma pozabil na Rukinove. Veselje mu je napolnilo srce; saj je šel domov. In kje je bolje nego doma. Zdajpazdaj se je potipal, če ima še mašno knjižico — zaradi bankovca. A ko se je prepričal, da jo ima še in ko je malo zarožljajal z dvajseticami v žepu, takrat se je njegovo veselje še povečalo, da bi bil kar vriskal in pel.

Za dobro uro je bil že blizu vasi sredi pota. Zunaj vasi je bila tik ceste gostilna z malo prodajalno in trafiko. Domislil si je France, da bi bilo dobro, če bi kupil nekaj sladkorja za manjše bratce in sestrice, da ne pride tako praznih rok. —

Vstopi.

„Za dvajset vinarjev cukrčkov!“

Debelušna ženska ga pogleda izza omar.

„Kje si pa služil?“

„Pri Rukinu.“

„E, tam je bilo hudo, kaj?“

„Tako.“

Dala mu je sladkorja; a France je še vedno stal, kakor bi še česa rad.

„Kaj boš še kaj kupil?“

„Dve smodki mi še dajte“. Nekako boječe je odgovoril.

„Smodke?! Pa boš ti kadil?“

„Ne; očetu bom nesel.“

Kar samoobsebi mu je prišlo, da se je tako strupensko zlagal.

Ko pa se je približal vasi, si je zapalil smodko, češ, saj sem si jo pošteno zaslužil. Naj me vidijo ljudje! Cigarete dandanes tako kadi že vsak pob...

Hlodičev France ni do takrat kadil ne cigaret, še manj pa smodk in sicer za to ne, ker jih ni imel. Včasih je pa le dobil kako cigareto in jo popihal. To se mu je zdelo imenitno, četudi mu ni bilo pri vsej tej imenitnosti nič kaj dobro v želodcu in v glavi. Danes si je pa kupil celo smodk, da se bolje postavi.

Napravi par dimov — in bil je jako zadovoljen. To vse drugače diši, kakor tisti papir, seveda! Prav moško jo vleče skozi vas in se ozira, kdo ga vidi. Par psov ga res oblaja; a ljudi pa ni nikjer. Sedeli so največ pri kosilu, ker je bilo ravno nekako poldne. Zato France ni bil posebno zadovoljen s svojim postavljanjem. Ljudje ga niso videli in — — — razen tega se mu je začelo v glavi vrteti.

Izprva mu je ugajala tista čudna omotica. Zdelo se mu je, kakor bi bil malo pijan. Tako je koračil precej hitro in možato skozi vas. Za vasjo pa je bilo že slabše. V glavi se mu je vedno bolj vrtelo, da niso plesale samo snežinke pred njegovimi očmi, ampak tudi drevje in ploti, ki so se jedva videli iz snega. Še celo gore so se začele v ozadju premikati.

Pa da bi bilo ostalo samo pri glavi, bi bilo že še nekako. A tudi želodcu ni bilo prav, da je njegov gospodar France kadil smodko. Slabilo ga je, in sline so mu kar tekle iz ust. Iz želodca pa se je slabost razlezla po vseh udih tako, da se je France opotekal po ozkem tiru kakor pravcati pijanec. Zagazil je celo s tira na stran. Culica je zdrsnila s palice, ki jo je imel na rami, in padla je v sneg. Precej časa je trebalo, preden jo je France zopet pobral, nataknil na palico in zadel na rame. Skobacal se je zopet na tir in je kolovratil dalje. Pa šlo je vedno slabše. Ves svet se je vrtel pred njim, in slabost ga je vednobolj oklepala. Že parkrat je zagazil s tira ter se spravil z največjo težavo zopet nazaj na cesto. Tretjič je pa omagal v snegu na svoji culici.

Burja je pa brila vedno enako in trosila na Hlodičevega Franceta droben sneg.

* * *

Tistega popoldne se je vračal po cesti stari Anžetov hlapec. Odpeljal je bil deklo na njen dom v precej oddaljeno vas in sedaj se je peljal domov s praznimi sanmi. Dasi je tudi on služil pri Anžetu, vendar ni šel tiste dni nikamor, ampak je kar ostal pri svojem gospodarju, kakor že več let. Čemu bi pa tudi hodil, ko ni imel iti kam. Svojih ljudi ni več imel in pri Anžetu je bil kakor doma. Saj bode že dvajset let, odkar služi pri isti hiši.

Ko zagleda, da leži nekdo ob cesti v snegu, ustavi konja.

„He, ti! Kdor si, vstani! Tu boš zmrznil, četudi si pijan.“

A France ni nič videl in nič slišal. —

Hlapec še enkrat bolj zakriči. Pa ker se tudi sedaj oni v snegu nič ne zgane, stopi z voza in pogleda, kdo je.

„Lej ga, no; to je pa Hlodičev iz naše vasi! Ali se je žaba napila, ali kaj. He, France, vstani!“

Stresel ga je za ramena, in France je odprl motne oči in zastokal. Hlapec pa ni dosti premišljal, ampak ga je vrgel na sani, dobro pokril in pognal.

Med potjo se France ni nič zavedel. Ležal je na saneh bled in prepadel. Ko se je pa Anžetov peljal mimo Hlodičevih, jih je pa poklical ter jim izročil fanta. Razložil jim je, kako in kje ga je našel. — — —

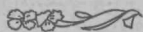
Oče in mati sta ga spravila v hišo in takoj v posteljo. Iz Franceta niso mogli tisti dan ničesar zvedeti. Ležal je v neki omotici in močno bljuval.

Le očetu se je zazdelo, kaj je moralo biti. Razvezal je culico in preiskal žepe nove obleke, ki jo je imel na sebi. V enem žepu je našel celo smodko, v drugem pa polovico. Takrat se je domislil, kaj se je najbrže zgodilo. — —

Pastir France pa je imel tisto leto slabe poselske počitke. Drugi dan je bil sicer že zdrav in je še sam prebrskal vse žepe in culico. Vse je našel; nekaj drobiža, sladkorja in tudi poldrugo smodko. Le mašne knjizice, kjer je bil bankovec za deset kron, le tiste ni bilo nikjer. Gotovo jo je bil zgubil, ko se je kotal po snegu. Sicer jo je bil šel iskat, a je ni našel, ker je bil sneg čez noč močno zamel. Tako je šel zaslužek dolgega pol leta rakom žvižgat zaradi smodke in Francetovega postavljanja.

France pa še danes dobro pomni, kdaj je kadil prvo in zadnjo smodko.

Kompoljski.

ZIMA.

Zima stopa čez goré,
mrzle njene so roké.
Čuden ima s sabo meh,
ko odpre ga — pada sneg.
Če dotakne se vodé,

kapjlice se brž strdé,
da čez vodo podrči,
kdor za svojih se kosti
zdravje preveč ne boji . . .

Stepin.

